

Nr 883

Av herrar **Alexanderson** och **Ernulf**, om avslag på Kungl. Maj:ts förslag om automatisk databehandling inom inskrivningsväsendet.

(Lika lydande med motion nr 1042 i Andra kammaren)

I statsverkspropositionen (bil. 4 s. 44 ff) föreslås att riksdagen fattar principbeslut om övergång till automatisk databehandling inom inskrivningsväsendet. Det gäller här en mycket stor omläggning med vittgående konsekvenser i olika avseenden. Frågan har varit föremål för utredning genom en kommitté och remissbehandlats i vanlig ordning. Trots detta kvarstår många frågetecken och det är mycket svårt att med utgångspunkt från det föreliggande materialet bedöma omläggningens verkningar. Några av de väsentligaste frågetecknen skall här närmare behandlas.

Omläggningen motiveras icke med att den skulle leda till kostnadsbesparingar — sannolikheten talar för att motsatsen blir fallet — utan med att den skall medföra större effektivitet och bättre service åt allmänheten. De är riktigt att datasystemet om det fungerar enligt ritningarna kommer att lämna en snabbare expediering och vidare att de utdrag ur systemet, s. k. fastighetskort, som kommer att framställas lämnar utförligare upplysningar än nuvarande gravationsbevis. Detta är värdefulla vinster men för dem måste ett visst pris betalas. Dataregistret redovisar, i varje fall enligt kommitténs förslag, endast nuläget för varje fastighet. Att få fram en historisk redovisning av fastighetens förhållanden under ett antal år tillbaka i tiden är med det nya systemet mycket svårt och tidsödande. Man måste här för plocka fram alla de olika akter, som ligger till grund för transaktioner avseende fastigheten och som förvaras kronologiskt efter tidpunkten för åtgärdens företagande. För närvarande finns dessa transaktioner överskådligt redovisade i ett samlat upplägg i fastighetsboken. Skulle riktigheten av ett fastighetskorts innehåll på någon punkt ifrågasättas kan kontroll knappast utföras utan en dylik historisk genomgång. Även i andra fall kan dylik bli nödvändig och för fastighetens ägare har givetvis det historiska skeendet stort intresse.

Vidare innebär förslaget att inskrivningsmyndigheten i regel skall finnas endast vid en domstol i varje län. Detta betyder en avsevärd försämring av servicen i jämförelse med nuvarande förhållanden. De som är intresserade av fastighetsförhållandena (fastighetsägare, spekulanter på fastigheter och inteckningshavare) besöker ofta inskrivningsavdelningarna för att ta del av fastighetsböckerna och diskutera olika problem med personalen. Enligt kommitténs utredning inges visserligen

flertalet ärenden per post men detta hindrar icke att antalet personliga besök är mycket stort; i en del fall har ett personligt besök föregått det slutliga inlämnandet per post. En minskning av antalet inskrivningsmyndigheter är sålunda en klar nackdel för allmänheten.

Även för domarutbildningen kommer det nya systemet att få konsekvenser av negativ karaktär. Handläggningen av inskrivningsärenden har alltid ansetts vara en grundläggande del i notarieutbildningen. Den har betydelse dels som övning och förberedelse för andra domargöromål, dels därigenom att den ger ett stort antal jurister, både domare och andra praktiskt verksamma jurister, en grundlig kännedom om den viktiga fastighetsrätten. Denna utbildning skulle med det föreslagna systemet bli väsentligt reducerad.

Som nämnts har det icke gjorts gällande att någon kostnadsbesparing skulle uppkomma. Kommittén beräknar visserligen årskostnaderna för det nya systemet till ett något lägre belopp än de nuvarande kostnaderna. All erfarenhet talar emellertid för att de beräknade kostnaderna för databehandling vid genomförandet överskrids väsentligt. Vid remissbehandlingen har även krav framställts på ökning av systemets prestanda i olika avseenden och departementschefen har antytt att flera av dessa yrkanden bör övervägas för genomförande. Vidare har något belopp icke angivits för initialkostnaderna. Det framgår endast att dessa investeringar kommer att bli mycket betydande. De inkluderar icke blott maskinkostnader utan även avsevärda kostnader för själva omlägningsarbetet. Vidare bör beaktas att beräkningarna är grundade på det förhållandet, att man vid omläggningen avser att göra en genomgång av befintliga register med bortrensning av obehövliga anteckningar m. m. Redan det antagna förslaget om förnyelse av vissa nyttjanderätts- och servitutsanteckningar kommer att automatiskt medföra en dylik förbättring inom några år, och denna skulle komma även nuvarande system till godo. Över huvud taget har icke undersökts, om det icke är möjligt att genom rationaliseringsåtgärder inom det nuvarande systemets ram genomföra förbättringar, som kunde medföra en tillfredsställande effektiv service. Bl. a. skulle gravationsbevis i stor omfattning kunna utfärdas genom fotografering av vederbörligt upplägg i fastighetsboken.

Den brist på effektivitet, som påtalats hos det nuvarande systemet, har huvudsakligen berott på att tillräcklig arbetskraft icke kunnat ställas till förfogande. En väl genomtänkt rationalisering hade också kunnat nedbringa arbetskraftsbehovet och öka effektiviteten.

Enligt förslaget skall inskrivningsdag hållas varje arbetsdag och beslut fattas samma dag i alla ärenden, som inkommit före visst klockslag, t. ex. kl 12. Vid remissbehandlingen har från dem, som är praktiskt verksamma på området, framhållits att belastningen kommer att växla mycket starkt mellan olika dagar och att den nämnda principen förutsätter en personalstyrka, som är dimensionerad för de högsta belastningarna. Det finns mycket litet utrymme för att mellan topparna selsätta personalen med uppgifter, som icke gäller de löpande ärendena. F. n. gäller att inskrivningsdag hålles en dag per vecka och även nu föreligger stor skillnad i ärendemängden mellan olika veckor. Med systemet inskrivningsdag varje arbets-

dag torde toppbelastningen komma att uppgå till minst fem gånger den genomsnittliga belastningen. De uppgjorda kalkylerna rörande personalåtgången torde icke ha tagit hänsyn härtill och är därför orealistiska.

För närvarande pågår försök i full skala vid vissa domstolar. Inkommande ärenden handlägges där jämsides efter det gamla och det nya systemet. Erfarenheten från dessa försök bör kunna bidra till en säkrare bedömning av de problem som här ovan angivits. Dessutom bör frågan om säkerheten i system bli belyst. Såsom departementschefen anförts kan man icke acceptera en mindre grad av säkerhet än det nuvarande systemet erbjuder. Nu föreligger dock på denna punkt ingen annan grund för bedömningen än en försäkran från de systemtekniska experterna.

På grund av vad sålunda anförts finner vi, att definitivt beslut om övergång till databehandling inom inskrivningsväsendet icke bör fattas förrän resultatet av de nu pågående försöken föreligger.

Vi får därför hemställa,

att riksdagen för närvarande avslår förslaget om övergång till automatisk databehandling inom inskrivningsväsendet.

Stockholm den 28 januari 1970

Erik Alexanderson (fp)

Gudmund Ernulf (fp)
